

Grondrechten van mensen beter beschermd door afschaffen toetsingsverbod

Nieuwsbericht | 21-02-2025 | 14:30

Als mensen vinden dat een wet hun grondrechten aantast, moeten zij dit kunnen laten toetsen door de rechter. Het kabinet wil daarom het verbod om wetten te toetsen aan de Grondwet afschaffen. Ook moet hier een speciaal hof voor komen. Hierdoor worden grondrechten van mensen beter beschermd. Minister Uitermark van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en staatssecretaris Struycken (Rechtsbescherming) hebben hun plannen hiervoor naar de Eerste en Tweede Kamer gestuurd.

“

Minister Uitermark: “De Grondwet is de belangrijkste wet in Nederland. Het is de Moederwet. De Grondwet beschermt de grondrechten van elke Nederlander, denk aan de vrijheid van meningsuiting en het recht op gelijke behandeling. In Nederland mag de rechter wetten niet aan de Grondwet toetsen. Nederland is het enige Europese land waar dit nu niet mag. Daarom zetten we vandaag een belangrijke stap om dit te veranderen. Ook richten we een speciaal hof op dat hiermee aan de slag gaat. Zo versterken we de positie van de burger ten opzichte van de overheid.”

“

Staatssecretaris Struycken: “We willen de grondrechten van elke Nederlander zo goed mogelijk beschermen. Om deze bescherming tastbaar en zichtbaar te maken willen we een grondwettelijk hof oprichten: een gespecialiseerd hof om wetten aan de Grondwet te toetsen. Dit hof kan een oordeel geven wanneer er aanleiding is om te denken dat een wet in strijd is met een vrijheidsrecht uit de Grondwet, bijvoorbeeld de vrijheid van meningsuiting, godsdienst of onderwijs. Op dat moment is het grondwettelijk hof een extra vangnet om de grondrechten te beschermen.”

Afschaffen verbod op toetsen aan Grondwet

Op dit moment mogen rechters wetten niet toetsen aan de Grondwet (artikel 120). Het idee hierachter is dat het uitsluitend aan de wetgever is, en niet aan de rechter, om zeker te stellen dat wetten niet in tegenspraak zijn met de Grondwet. Nederland is het enige land in Europa waar dit verbod geldt, en het kabinet wil dit verbod nu gedeeltelijk opheffen. Rechters kunnen daardoor een wet toetsen aan

zogenoemde ‘klassieke grondrechten’ uit onze Grondwet. Bijvoorbeeld vrijheid van meningsuiting, onderwijs, godsdienst, en het discriminatieverbod. Dit zijn rechten die mensen beschermen tegen de overheid. Het kabinet maakt een lijst van rechten waaraan die toetsing plaats mag vinden.

Door het opheffen van het verbod kunnen mensen bijvoorbeeld naar de rechter stappen als zij vinden dat een wet een discriminerend onderscheid maakt tussen mannen en vrouwen. Ook kunnen zij laten toetsen of een wet over religieus onderwijs niet in strijd is met onderwijs- of godsdienstvrijheid. In landen waar dit al kan, blijkt dat de mogelijkheid om naar de rechter te stappen bijdraagt aan betere rechtsbescherming. In Aruba bijvoorbeeld is na een uitspraak van het hof het huwelijk tussen mensen van gelijk geslacht toegestaan, omdat rechters oordeelden dat het verbod op dat huwelijk in strijd was met het discriminatieverbod in de Arubaanse grondwet.

Grondwettelijk hof om grondrechten mensen te beschermen

Daarnaast wil het kabinet een speciaal grondwettelijk hof oprichten om grondrechten van mensen beter te beschermen. Dit moet zorgen voor een snel beslissend oordeel waardoor de rechten van mensen effectief beschermd worden. Daarnaast maakt een apart hof het belang van de Grondwet in onze samenleving heel zichtbaar. Mogelijk krijgt het hof ook andere taken. Zo wordt onderzocht of het hof zich ook kan gaan buigen over onderdelen van de Grondwet die gaan over overheidsorganen en de relaties daartussen.

Het hof zal bestaan uit 10 tot 12 leden die volledig onafhankelijk en onpartijdig rechtspreken, zoals andere rechtsprekende instanties. Deze leden worden voor maximaal 9 jaar benoemd, zonder mogelijkheid tot herbenoeming. Dit zorgt voor expertise en voldoende afwisseling in de samenstelling. Mensen kunnen bij iedere rechter terecht als zij van mening zijn dat door de toepassing van een wet hun grondrechten worden geschonden. Deze rechter kan vervolgens aan het grondwettelijk hof het verzoek doen om dit te toetsen (een zogeheten prejudiciële procedure). Dit zorgt ervoor dat in zaken met grote maatschappelijke relevantie snel duidelijkheid is over de grondwettigheid van een wet. Andere zaken kunnen rechters veelal zelf afdoen, bijvoorbeeld als er al een eerdere richtinggevende uitspraak is gedaan of als er geen redelijke twijfel kan bestaan.

Verdere uitwerking en vervolg

In de contourennota schetst het kabinet de plannen op hoofdlijnen. De komende maanden gaat zij hierover verder in gesprek, bijvoorbeeld met mensen uit de praktijk en onderzoekers. Ook wordt gekeken naar landen waar al een grondwettelijk hof is. Daarna komt er een wetsvoorstel dat dit jaar in consultatie wordt gebracht. Omdat voor daadwerkelijke invoering een aanpassing van de Grondwet nodig is, moet zowel in deze als in de volgende kabinetsperiode door het parlement gestemd worden over de plannen.

Zie ook

- › [Grondwet en Statuut](#)

Onderwerp

Verantwoordelijk

- › [Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties](#)